

РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ

М.В. Кравченко

*Дніпропетровського державного аграрного університету
м. Дніпропетровськ, Україна*

Аграрна політика – важлива й невід’ємна складова державної політики – може бути визначена як державне управління розвитком агропромислового виробництва по одному або одночасно кількох політично задекларованих, економічно забезпечених і соціально захищених напрямках.

Аналізуючи сільське господарство України, його потенціал, проблеми, шляхи їхнього розв’язання, можна побачити, що село сьогодні у занепаді. Господарі найбагатших у світі земель мають мізерні зарплати, які трохи перевищують американський долар на день (що за класифікацією ООН є показником злидарського існування), ефективність українського сільського господарства — одні з найнижчих у світі. І це все при тім, що держава оголосила сільське господарство пріоритетною галуззю економіки, на його підтримку ухвалено низку законів, указів Президента України, постанов Кабінету міністрів. Існуючі в сільському господарстві України проблеми не є винятково результатом його реформування. Причини цих проблем лежать значно глибше — в колективізації і командно-адміністративній системі економіки, яка проіснувала в країні понад 70 років. У колективізації — бо вона була штучним припиненням еволюційного розвитку форм господарювання на селі, чийм результатом мали б стати виникнення міцного господаря на приватній землі, широке та глибоке кооперування всіх сфер сільськогосподарської діяльності, матеріально-технічного забезпечення, збуту й переробки продукції, страхування, кредитування тощо. Саме за таким сценарієм розвивалося сільське господарство Європи й Америки. У командно-адміністративній системі — бо колгоспи створювалися як її фундамент. Вони ніколи не розглядалися владою як комерційні підприємства, а були фактично резервацією, донором промисловості, формою і способом існування певної групи людей на певній території.

Інша помилка полягає у впевненості, що сільське господарство є і має бути провідною галуззю української економіки. Це твердження було справедливим для XVIII—XIX століть, а не для XXI. Якщо орієнтуватися на цю тезу, то Україна приречена на постійне відставання від розвинених країн. Адже їхній досвід засвідчує: роль і місце сільського господарства в економіці відповідно до її розвитку постійно знижується, поступаючись місцем спочатку промисловості, потім наукомістким технологіям і виробництвам, а сьогодні — вже інформаційним системам і технологіям. За таким сценарієм повинна розвиватися й Україна, коли ми не хочемо відстати назавжди.

Для того, аби подолати чи бодай істотно скоротити 30-разове відставання від Європейського Союзу за рівнем національного доходу на душу населення, Україні потрібно розвивати такі галузі, як космічна, авіаційна, суднобудівна, інформаційні технології, медицина, освіта та інші перспективні напрями. За рахунок сільського господарства нам ніколи не вдасться це зробити. Більше того, відволікання обмежених державних ресурсів на розвиток аграрного сектора спричинить подальше зростання нашого відставання від розвинених країн. На мою думку, для покращення ефективного розвитку функціонування аграрного сектору, безумовним пріоритетом держави має стати сприяння становленню ефективної системи кредитування сільгоспвиробників та страхування відповідних ризиків. У цьому зв’язку, зокрема, потребує удосконалення практика часткового державного субсидування відсоткових ставок за кредитами тощо. Ефективний розвиток аграрного сектору неможливий без модернізації системи відповідних наукових досліджень та освіти, які б відповідали сучасним ринковим умовам функціонування сільського господарства. Для цього необхідно збільшити питому вагу державних витрат на розвиток сільськогосподарських досліджень та освіти, надання дорадчих та консультативних послуг, причому в перспективі надання таких послуг має фінансуватись в тому числі й приватним бізнесом, тоді як держава забезпечуватиме лише часткове покриття відповідних витрат.

Очевидно, що передумовою збільшення державних витрат та науку та освіту має стати перегляд чинних форм організації дослідницької роботи та освітніх стандартів. Без такої реформи не можна забезпечити ефективне використання наявних коштів.

Література

1. Конституція України від 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради України від 23.07.1996 - 1996 р., № 30.
2. Закон України про державну підтримку сільського господарства України // Голос України. - 2004. - 7 верес. - № 165 (3415).
3. Береговий В.К., - Роль держави і ринку в підвищенні конкурентоспроможності сільського господарства економічно розвинутих країн / Володимир Константинович- Наук. вісн. нац. аграр. ун-ту. - 2008. - № 8. - С. 218-222.
4. Концепція організаційно-економічного механізму підвищення ефективності діяльності аграрного підприємства [Електронний ресурс] / О.В. Митяй // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2013. – № 2 (7). – С. 39-46. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2013/n2.html>

КОРЕГУВАННЯ ІНСТИТУЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА РЕГІОНУ ЩОДО ОСОБЛИВОСТЕЙ МАЛОГО ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Є.В. Лазарева, д.е.н., с.н.с.

*Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України
м. Одеса, Україна*

В умовах конкурентного середовища підприємство не може вижити та ефективно функціонувати без постійних вдосконалюючих і радикальних технологічних, організаційних, маркетингових, управлінських інновацій як результатів інноваційної діяльності.

Ефективні відносини між різними учасниками цієї діяльності, співвідношення рівнів пропозицій і попиту на вироблену інноваційно активними підприємствами продукцію (роботи, послуги) на ринку інновацій безпосередньо пов'язані зі становленням і формуванням адекватного інституціонального середовища.

Сучасне інституціональне середовище економіки України та її регіонів несприятливе до інновацій і не відповідає новим обставинам, пов'язаним зі становленням інноваційної моделі економіки. У країні залишається слабка законодавча база щодо регулювання інноваційною діяльністю і підтримки інноваційно активних суб'єктів господарювання, неефективна система оподаткування, низький рівень комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності і т.д.

Вирішення цієї проблеми вимагає модернізації і суттєвих змін в діяльності існуючих інститутів, створення нових структур в умовах діючого інституціонального середовища, тобто створення інституціонального середовища, що пристосоване до інноваційного вектора суспільства.

Основні заходи зі корегування інституціонального середовища, його норм і правил стосовно інноваційної діяльності, які спрямовані на активізацію поведінки малих інноваційних підприємств (МПП), як учасників інноваційного процесу, і забезпечення дотримання ними норм і правил, сформулюємо таким чином.

1. В умовах слабкої ресурсної забезпеченості МПП найважливішим чинником їх існування є організація своєї мережі підтримки.

Основні напрями підтримки такі:

- фінансова підтримка (наявність численних доступних джерел фінансування і ризикового (венчурного) капіталу);
- організаційна (наявність владних структур, які займаються розробкою і координацією реалізації інноваційної політики, сприяють здійсненню фінансової підтримки інноваційно активного підприємництва);
- матеріально-технічна (здавання в оренду і можливість купівлі, в тому числі і на пільгових умовах, засобів виробництва – будинків і споруд, техніки, наукового устаткування, транспортних засобів, копіювальної техніки т.д.);